

Hazai ragadozómadaraink gyomor- és köpöttartalom-vizsgálata.

I. Gatyás ölyv — *Archibuteo lagopus* (BRÜNN.),
egerész ölyv — *Buteo buteo* (L.), erdei füles-
bagoly — *Asio otus* (L.).

Irta GRESCHIK JENŐ.

Jelen dolgozat célja a fentemlitett fajok táplálékának kérdéséhez néhány pozitív adattal hozzájárulni. A kir. M. Ornithologiai Központ gazdag gyomor- és begytartalom-gyűjteményéből e három fajt választottam ki elsősorban már csak azért is, mert másutt, nevezetesen Németországban éppen ezek gyomortartalmát vizsgálták meg legtúzetesebben. Ennek a tüzetes vizsgálatnak daczára még korántsem mondható az ügy befejezettnek. Rendkívül sok körülményre kell tekintettel lennünk. Hogy csak egyet említek, a mezőgazdasági viszonyok vidékenként mások és mások s ezzel kapcsolatosan a fauna is más és más s ez döntő befolyással van a táplálékra. Ezt szem előtt tartva beláthatjuk, hogy a gyomorzvizsgálatok értékét nagyban emeli az, ha azok az ország legkülönbözőbb vidékeiről valók és a legkülönbözőbb évszakokban gyűjtettek; csak ilyen esetben szabad a kapott eredményt általánosítani, egy helyről való anyag többé-kevésbé mindig csak helyi értékű. A gyomor- és begytartalmak vizsgálata mellett azonban nem szabad megfeledkeznünk a madaraknak a szabad természetben való megfigyeléséről sem, különösen a költési időszakban; e nélkül vizsgálódásunk csonka.

A gyomortartalmak meghatározásánál nem vezetett csupán csak az a gondolat, hogy a vizsgálattal kimutassam, mennyiben hasznosak vagy esetleg károsak ezek a fajok, mert hiszen akkor egyszerűen akár táblázatban kimutathattam volna, hogy ennyi példány gyomrában ennyi egér stb. volt, tüzetesebb meghatározás nélkül, mert elvégre minden egér káros, hanem arra törekedtem, hogy a gyomortartalmak tüzetes meghatározásával, az egyes fajok feltün-

Magen- und Gewölluntersuchungen unserer einheimischen Raubvögel.

I. Raufussbussard — *Archibuteo lagopus* (BRÜNN.),
Mäusebussard — *Buteo buteo* (L.),
Waldohreule — *Asio otus* (L.).

VON EUGEN GRESCHIK.

Zweck dieser Arbeit ist zur Nahrungsfrage obengenannter Arten einige positive Beiträge zu liefern. Aus der reichen Ingluviensammlung der Königl. Ungar. Ornithologischen Centrale wählte ich diese drei Arten vorerst allein schon deswegen, weil auch anderswo, in Deutschland die Ingluvien eben dieser Arten am eingehendsten untersucht worden sind. Trotz dieser eingehendsten Untersuchungen kann man die Akten über diese Sache noch bei weitem nicht als geschlossen betrachten. Es sind eben zuviele Momente, die man beachten muss. Um nur einen zu erwähnen: die landwirtschaftlichen Verhältnisse sind in einer Gegend anders als in einer zweiten, dadurch ist die Verschiedenheit der Fauna bedingt und diese ist es, welche bei der Nahrung ausschlaggebend ist. Dieses beachtend werden wir einsehen, dass der Wert der Ingluvienuntersuchungen dadurch erhöht wird, wenn dieselben aus den verschiedensten Gegenden des Landes stammen und zu verschiedenen Jahreszeiten gesammelt wurden, nur in solchen Fällen kann man das gewonnene Resultat verallgemeinern; von einem Orte stammendes Material hat mehr weniger immer nur lokalen Wert. Neben den Ingluvienuntersuchungen aber dürfen wir nicht vergessen die Vögel auch in der freien Natur zu beobachten, besonders in der Brutperiode; wenn wir dies nicht tun, bleibt unsere Arbeit eine unvollkommene.

Bei den Untersuchungen der Ingluvien leitete mich nicht nur der Gedanke allein, damit ich nachweise, inwiefern diese Arten nützlich oder schädlich seien, denn in diesem Falle hätte ich einfach tabellarisch nachweisen können, dass in so und so vielen Exemplaren soviel Mäuse etc. waren, ohne die Art näher zu bestimmen — denn schliesslich ist jede Maus schädlich — sondern mein Bestreben richtete sich dahin, durch eingehendes Bestimmen und Aufzählen der Arten, gleichzeitig auch andere Disziplinen zu

tetésével mindjárt más diszciplínákat érintsek. A gyomortartalmak az ország legkülönbözőbb vidékeiről származván, egyúttal világot vetnek egyes rágesálók és rovarevők földrajzi elterjedésére. De ezzel még csak az egyik diszciplínát — a zoogeographiát érintettem. Amásik az, hogy a rendkívül gazdag anyag szinte magától kínálkozik felosztéologiai tanulmányok végzésére, oly állatfajokon — egerek, melyek gyakran rendkívül nehezen szerezhetők meg; ennek bizonyításaképpen szolgál az ezen czikk után következő értekezés, alapja az a 183 erdei egértől származó fogsor, melyet a gyomortartalmakban találtam. Szóval a gyomortartalmi vizsgálatnak gyakran még az a haszna is van, hogy fontos segédforrás más diszciplínák követésénél.

berühren. Die Ingluvien aus den verschiedensten Gegenden des Landes stammend, weisen gleichzeitig auf die geographische Verbreitung einzelner Nager und Insektenfresser hin. Mit dem berührte ich jedoch erst die eine Disziplin, die Zoogeographie. Die zweite ist, dass sich das sehr reichhaltige Material fast von selbst zu osteologischen Studien bei solchen Tierarten — Mäusen — bietet, welche oft sehr schwer zu erhalten sind; als Beleg mag die auf diese Arbeit folgende Abhandlung dienen, die auf den in den Ingluvien gefundenen, von 183 Waldmäusen stammenden Zahnreihen basiert. Die Ingluvienuntersuchungen haben daher oft auch den Nutzen, dass sie wichtige Hilfsquellen bei Verfolgung anderer Disziplinen abgeben.

Archibuteo lagopus (BRÜNN.)

1. 2 drb (St.) *Kőszeg, 1898. Jan. Microtus arvalis* PALL. 6.¹
2. *Kőszeg, 1898. Jan. Microtus arvalis* PALL. 4.
3. 3 drb (St.) *Kőszeg, 1898. Jan. Microtus arvalis* PALL. 5.
4. *Kőszeg, 1898. Jan. Microtus arvalis* PALL. 10.
5. 2 drb (St.) *Kőszeg, 1898. Jan. Microtus arvalis* PALL. 6.
6. 2 drb (St.) *Kőszeg, 1898. Jan. Microtus arvalis* PALL. 6.
7. *Kőszeg, 1898. Jan. Microtus arvalis* PALL. 2.
8. *Liptóújvár, 1901. Okt. 2. Microtus arvalis* PALL. 6.
9. *Csallóközsomorja, 1897. Okt. 24. Gryllus* 21, *Agrotis hernyó* (Raupen) 2, *Sorex* sp. 1.
10. *Tavarna, 1901. Okt. 2. Microtus arvalis* PALL. 2.
11. *Ószöny, 1903. Mart. 5. Spermophilus citillus* L maradékai (Reste).
12. *Perjámos, 1903. Nov. 16. Murida lába* (Fuss).
13. *Nagyigmánd, 1904. Dec. 26. Egérszőr* (Mäusehaare).
14. *Bácsfeketehegy, 1904. Nov. 10. Emberiza calandra* L., *Microtus arvalis* 3, *Mus sylvaticus* L. 1.
15. *Óverbász, 1905. Jan. 25. Talpa europaea* L. 1.
16. *Óverbász, 1905. Febr. 14. Gyapjú, vakondszőr, madártoll-foszlányok, növény-levélrészek.*
— Wolle, Maulwurfshaare, Federnreste, Teile von Pflanzenblättern.
17. *Óverbász, 1905. Mart. 6. Egérszőrök és tollfoszlányok.* — Mäusehaare und Federnreste.
18. *Keszegfalu, 1905. Dec. 4. Microtus arvalis* PALL. 4.
19. *Keszegfalu, 1905. Dec. 7. Microtus arvalis* PALL. 4.
20. *Keszegfalu, 1905. Dec. 17. Microtus arvalis* PALL. 6.
21. *Keszegfalu, 1905. Dec. 17. Microtus arvalis* PALL. 2.
22. *Keszegfalu, 1905. Dec. 17. Microtus arvalis* PALL. 1.
23. *Keszegfalu, 1905. Dec. 17. Microtus arvalis* PALL. 1.
24. *Keszegfalu, 1905. Dec. 26. Microtus arvalis* PALL. 7.
25. *Keszegfalu, 1906. Jan. 17. Microtus arvalis* PALL. 2.
26. *Keszegfalu, 1906. Jan. 21. Microtus arvalis* PALL. 1.
27. *Alsóvadász, 1906. Nov. 18. Microtus arvalis* PALL. 1.

¹ A leltári szám után azon esetben, ha több példányról van szó, a példányszám, utána a lelőhely, a gyűjtés ideje és a gyomortartalomban talált állatok felsorolása számszerint következik.

Nach der Inventar-Nummer folgt in solchen Fällen, wo es sich um mehrere Exemplare handelt, die Zahl derselben, dann Fundort, Zeit und ziffermässige Aufzählung der im Mageninhalt gefundenen Tiere.

28. Németszernya, 1906. Dec. 3. *Microtus arvalis* PALL. 3.
29. Gilád, 1906. Dec. 20. *Microtus arvalis* PALL. 2.
30. Szolnok-Doboka, 1907. Mart. 8. *Microtus arvalis* PALL. 4.
31. Keszegfalu, 1907. Mart. 1. *Microtus arvalis* PALL. 2.
32. Keszegfalu, 1907. Mart. 25. *Mus Wagneri* EVERSM. 1.
33. Keszegfalu, 1907. Mart. 22. *Cricetus frumentarius* L. 1.
34. Keszegfalu, 1907. Mart. 25. *Microtus arvalis* PALL. 1.
35. Óverbász, 1906. Jan. 15. Házigalamb-dög (Haustaube-Aas). 1.
36. Megyeres, 1907. Nov. 19. *Microtus arvalis* PALL. 2.
37. Farkasgyepű, 1907. Mart. 23. *Microtus arvalis* PALL. 3, *Mus sylvaticus* L. 1.
38. Megyeres, 1907. Okt. 29. *Microtus arvalis* PALL. 7.
39. Sárospatak, 1908. Jan. 11. *Microtus arvalis* PALL. 3.
40. Sárospatak, 1908. Febr. 21. *Microtus arvalis* PALL. 1.
41. Sárospatak, 1908. Jan. 21. *Microtus arvalis* PALL. 1.
42. Sárospatak, 1908. Mart. 12. *Microtus arvalis* PALL. 1, *Mus sylvaticus* L. 1.
43. Sárospatak, 1908. Jan. 19. *Microtus arvalis* PALL. 2.
44. Megyeres, 1908. Jan. 21. Egérször (Mäusehaare), *Talpa europaea* L. karma (Nagel).
45. Réthát, 1908. Mart. 15. *Lacerta agilis* L. 1.
46. Csála, 1908. Jan. 20. Tyúktoll (Hühnerfeder).
47. Réthát, 1908. Febr. 13. Kacsatoll (Entenfeder).
48. Glogovác, 1908. Jan. 25. *Talpa europaea* L. 1.
49. Csála, 1908. Jan. 20. Tyúkrészek (Reste eines Huhnes).
50. Sárospatak, 1908. Jan. 22. *Talpa europaea* L. 1, *Putorius nivalis* L. 1.
51. Sárospatak, 1908. Febr. 14. *Microtus arvalis* PALL. 5, *Erinaceus europaeus* L. tüskék (Stacheln).
52. Sárospatak, 1908. Jan. 31. *Microtus arvalis* PALL. 6.
53. Sárospatak, 1908. Febr. 2. *Microtus arvalis* PALL. 6.
54. Sárospatak, 1907. Nov. 16. *Microtus arvalis* PALL. 3.
55. Sárospatak, 1907. Nov. 20. *Microtus arvalis* PALL. 4.
56. Sárospatak, 1907. Nov. 23. *Microtus arvalis* PALL. 1.
57. Sárospatak, 1907. Nov. 23. *Microtus arvalis* PALL. 2.
58. Sárospatak, 1907. Dec. 1. *Microtus arvalis* PALL. 1.
59. Sárospatak, 1907. Dec. 28. *Microtus arvalis* PALL. 1.
60. Bácsföldvár, 1908. Jan. 3. *Putorius nivalis* L. 1.
61. Óverbász, 1908. Jan. 25. Tollfoszlányok, rongydarab. — Federnreste, Teil eines Fetzens.
62. Németszernya, 1908. Okt. 20. *Microtus arvalis* PALL. 1.
63. Németszernya, 1908. Okt. 27. *Microtus* sp. maradványai (Reste).
64. Németszernya, 1908. Nov. 13. *Microtus arvalis* PALL. 1.
65. Németszernya, 1908. Nov. 28. *Mus sylvaticus* L. 1.
66. Csenger, 1907. Dec. 29. *Mus sylvaticus* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 1.
67. Komárom, 1908. Nov. 30. *Talpa europaea* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 3.
68. Komárom, 1908. Nov. 30. *Microtus arvalis* PALL. 4.
69. Komárom, 1908. Nov. 30. *Crocidura russulus* HERM. 1.
70. Retteg, 1908. Dec. 14. *Mus sylvaticus* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 1.
71. Komárom, 1908. Dec. 14. Szőr, meghatározhatatlan. — Haare, unbestimmbar.
72. Kula, 1907. Dec. 7. Galambtoll, dög. — Taubenfedern, Aas.
73. Dobanovezi, 1908. Dec. 20. *Sorex minutus* L. 1.
74. Óverbász, 1908. Dec. 5. Béka (Frosch) 1.
75. Óverbász, 1908. Dec. 10. *Talpa europaea* L. 1.
76. Takács, 1908. Febr. 8. *Microtus arvalis* PALL. 1.
77. Kúnhegyes, 1908. Szept. 16. Egérször (Mäusehaare).
78. Szépfalu, 1909. Febr. 3. *Microtus arvalis* PALL. 1.

79. *Czege, 1909. Febr. 28.* *Emberiza citrinella* L. 1.*
80. *Czege, 1909. Febr. 28.* *Emberiza citrinella* L. 1.*
81. *Czege, 1909. Febr. 27.* *Passer domesticus* (L.) 1, galamb részei. — Reste einer Taube.*
82. *Czege, 1909. Febr. 27.* *Passer domesticus* (L.) 1, *Emberiza citrinella* L. 1.*
83. *Czege, 1909. Febr. 27.* *Passer domesticus* (L.) 1.*
84. *Némethlad, 1908. Dec. 12.* *Microtus arvalis* PALL. 1.
85. *Czege, 1909. Mart. 5.* Döghús. — Aas.*
86. *Battonya, 1909. Jan. 5.* Egérször. — Mäusehaare.
87. *Czege, 1909. Febr. 27.* *Passer domesticus* (L.) 1, *Perdix perdix* (L.) 1.*
88. *Németszentpéter, 1907. Dec. 6.* *Microtus arvalis* PALL. 3.
89. *Leányfalu, 1908. Dec. 21.* *Microtus arvalis* PALL. 1.
90. *Nagyenyed, 1908. Dec. 16.* *Spermophilus citillus* L. 1.
91. *Nagyenyed, 1908. Dec. 16.* *Cricetus frumentarius* L. 1.
92. *Pécs, 1909. Jan. 4.* *Talpa europaea* L. 1.
93. *Nagyenyed, 1909. Mart. 2.* *Talpa europaea* L. 1, *Mus sylvaticus* L. 1.
94. *Nagyenyed, 1909. Mart. 3.* *Microtus arvalis* PALL. 2.
95. *Czege, 1909. Febr. 28.* *Passer domesticus* (L.) 1.* Gyapjú (Wolle).
96. *Ráczkeve, 1909. Mart. 1.* *Talpa europaea* L. 1.
97. *Nagyenyed, 1909. Mart. 5.* *Talpa europaea* L. 1.
98. *Csála, 1909. Febr. 28.* *Garrulus glandarius* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 2.
99. *Bothpuszta, 1908. Dec. 13.* *Perdix perdix* (L.) 1.
100. *Arad, 1909. Jan. 12.* *Microtus arvalis* PALL. 2.
101. *Glogovác, 1908. Mart. 20.* *Microtus arvalis* PALL. 3.
102. *Gödöllő, 1908. Dec. 20.* *Microtus arvalis* PALL. 1, Nyúlször. — Hasenhaare.
103. *Czege, 1909. Febr. 1.* *Microtus arvalis* PALL. 2, *Mus sylvaticus* L. 1.
104. *Ujhartyán, 1908. Dec. 14.* *Perdix perdix* (L.) 1.
105. *Czege, 1909. Febr. 1.* *Mus sylvaticus* L. 1.
106. *Lippa, 1908. Dec. 30.* *Microtus arvalis* PALL. 2.
107. *Arad, 1909. Jan. 25.* *Perdix perdix* (L.) 1.
108. *Nagyenyed, 1909. Mart. 3.* *Talpa europaea* L. 1.
109. *Léva, 1909. Jan. 5.* *Perdix perdix* (L.) 1.
110. *Nagyenyed, 1909. Mart. 5.* *Talpa europaea* L. 1, *Emberiza citrinella* L. 1.
111. *Sofronya, 1909. Jan. 2.* *Mus musculus* L. 2, nyúlször. — Hasenhaare.
112. *Czege, 1909. Febr. 28.* *Emberiza citrinella* L. 1.*
113. *Czege, 1909. Mart. 1.* Madártoll. — Vogelfedern.*
114. *Orosháza, 1907. Dec. 6.* *Microtus arvalis* PALL. 2, *Perdix perdix* (L.) 1.
115. *Újverbász, 1909. Mart. 1.* *Mus sylvaticus* L. 2.
116. *Újverbász, 1909. Febr. 25.* *Mus sylvaticus* L. 1, *Mus musculus* L. 1.
117. *Újverbász, 1909. Febr. 13.* *Mus sylvaticus* L. 1.
118. *Ókéz, 1909. Jan. 4.* *Mus sylvaticus* L. 2.
119. *Lovászhetény, 1909. Febr. 1.* *Mus sylvaticus* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 1, *Corvus frugilegus* L. 1 tollai (Federn).
120. *Pusztakisfalu, 1909. Febr. 16.* Egérször. — Mäusehaare, *Corvus frugilegus* (L.) 1.
121. *Temeskirályfalu, 1909. Jan. 21.* Egérször. — Mäusehaare.
122. *Óverbász, 1909. Febr. 20.* *Talpa europaea* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 1.
123. *Óverbász, 1909. Mart. 5.* *Talpa europaea* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 1.
124. *Szélszeg, 1909. Okt. 31.* *Microtus arvalis* PALL. 1.
125. *Szélszeg, 1909. Okt. 31.* *Microtus arvalis* PALL. 1.
126. *Szélszeg, 1909. Okt. 31.* *Microtus arvalis* PALL. 1.
127. *Szélszeg, 1909. Okt. 31.* *Microtus arvalis* PALL. 1.
128. *Ószöny, 1908. Júl. 10.* Egérször, rovarrészek. — Mäusehaare, Insektenreste.

* Mérgezett családok! — Vergifteter Köder!

129. Komárom, 1908. Dec. 7. *Talpa europaea* L. 1.

130. Komárom, 1908. Nov. 30. *Mus musculus* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 4.

A megvizsgált gyomortartalmak száma 135, ezek közül azonban számba nem vehetők a 79—83, 85, 87, 95, 112, 113 leltári számmal ellátott gyomortartalmak, melyeknek tulajdonosai mérgezett csaléteknek estek áldozatul, legfeljebb annak bizonyítására szolgálhatnak, hogy a gatyás ölyvek szívesen veszik fel az elhullott állatokat, azután meg óvatosságra intenek a gyomortartalmak meghatározása körül. Ezeknek kiküszöbölésével marad 125 példány, melyekben a következő állatok részeit találtam, hónapok szerint is feltüntetve:

Die Zahl der untersuchten Ingluvien beträgt 135, darunter jedoch sind für unseren Zweck unbrauchbar die mit den Inventar-Nummern 79—83, 85, 87, 95, 112, 113 versehenen Ingluvien, deren Besitzer vergifteter Köderung erlagen; dieselben können höchstens zur Demonstrierung dienen, dass die Rauhfußbussarde gern tote Tiere auflesen, ausserdem mahnen sie uns zur Vorsicht bei dem Bestimmen der Ingluvien. Nach Ausscheidung dieser Ingluvien bleiben 125 Exemplare, in denen ich die Reste folgender Tiere vorfand, auch nach Monaten geordnet:

A faj neve és darabszám Name der Art und Stückzahl	Jan.	Febr.	Mart.	Jul.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
<i>Microtus arvalis</i> PALL. 185 drb (St.)	56	20	18	—	—	20	28	44
<i>Mus sylvaticus</i> L. 16 drb (St.)	2	5	5	—	—	—	2	2
<i>Mus musculus</i> L. 4 drb (St.)	2	1	—	—	—	—	1	—
<i>Mus Wagneri</i> EVERSM. 1 drb (St.)	—	—	1	—	—	—	—	—
<i>Murida</i> sp. 10 drb (St.)	3	1	1	1	1	1	1	1
<i>Sorex minutus</i> L. 1 drb (St.)	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Crocidura russulus</i> HERM. 1 drb (St.)	—	—	—	—	—	—	1	—
<i>Sorex</i> sp. 1 drb (St.)	—	—	—	—	—	1	—	—
<i>Talpa europaea</i> L. 16 drb (St.)	5	2	6	—	—	—	1	2
<i>Erinaceus europaeus</i> L. 1 drb (St.)	—	1	—	—	—	—	—	—
<i>Putorius nivalis</i> L. 2 drb (St.)	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>Cricetus frumentarius</i> L. 2 drb (St.)	—	—	1	—	—	—	—	1
<i>Spermophilus citillus</i> L. 2 drb (St.)	—	—	1	—	—	—	—	1
<i>Lepus europaeus</i> PALL. 2 eset (Fälle)	1	—	—	—	—	—	—	1
<i>Perdix perdix</i> (L.) 5 drb (St.)	2	—	—	—	—	—	—	3
<i>Gallus domesticus</i> L. 2 drb (St.)	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>Anas domestica</i> L. 1 drb (St.)	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Columba domestica</i> L. 2 drb (St.)	1	—	—	—	—	—	—	1
<i>Emberiza calandra</i> L. 1 drb (St.)	—	—	—	—	—	—	1	—
<i>Emberiza citrinella</i> L. 1 drb (L)	—	—	1	—	—	—	—	—
<i>Corvus frugilegus</i> L. 2 drb (St.)	—	2	—	—	—	—	—	—
<i>Garrulus glandarius</i> L. 1 drb (St.)	—	1	—	—	—	—	—	—
<i>Lacerta agilis</i> L. 1 drb (St.)	—	—	1	—	—	—	—	—
<i>Rana</i> sp. 1 drb (St.)	—	—	—	—	—	—	—	1
Insecta 24 drb (St.)	—	—	—	1	—	23	—	—
A megvizsgált gyomortartalmak hónapok szerint következőkép oszlanak meg: Die untersuchten Mägen verteilen sich auf die einzelnen Monate folgenderweise:	35	15	19	1	1	10	14	30

A fenti kimutatás szerint kitünik, hogy a gatyásölyvek főtápláléka az egérfélék voltak. A cziczkányokat úgy látszik nem igen kedvelik, mert feltűnő ritkán találtam meg a gyomrokban. Érdekes, hogy egy ízben a sündisznó is előfordul a listában, újabb bizonyítéka annak, hogy az ölyvek élelemhiány idején nem igen válogatósak. Nyúlzörít két ízben, foglyok részeit öt esetben találtam január és december hónapokban elejtett példányokban. Ez mindenestre rovásukra esik, de senki sem fogja őket ezért pusztítani, mert elvégre abszolút hasznos madár nincsen, de viszont abszolút káros sem, a természetet nem lehet Procrustes-ágyba szorítani. Különbö az ölyvekkel is úgy vagyunk, mint számos más madárral, egyes példányok, hogy úgy mondjam mindig vérengzőbbek a többiekénél, ezeket azután bátran foghatja puskavégre a vadász, de a nagy tömeget hagyja csak bátran a szántóföldeken egerészni.

Két esetben házigalamb részeit találtam a gyomrokban, kiderült, hogy dög volt; valószínűleg ez mondható a talált házityúk és a kacsáról is. Ezeknek részeit gyakran kidobják a szemétdombra s a falánk ölyvek örömezt falják fel.

Laut obiger Zusammenstellung waren die Hauptnahrung der Rauhfußbussarde Mäuse (225 Stück). Es scheint sie lieben die Spitzmäuse nicht besonders, wenigstens fand ich sie auffallend selten in den Mägen. Interessant dürfte es sein, dass in der Liste einmal auch der Igel vorkommt, ein neuer Beweis, dass die Bussarde bei Nahrungsmangel eben keine Gourmands sind. Im Januar und Februar erlegte Exemplare hatten zweimal Hasenhaare und fünfmal Rebhühnerreste im Magen. Dies wirft unbedingt einen Schatten auf sie, aber niemand wird sie wohl deswegen vernichten wollen, denn schliesslich gibt es keinen absolut nützlichen Vogel, wie es wiederum auch keinen absolut schädlichen gibt, die Natur lässt sich nun eben keinen Zwang antun. Übrigens haben wir es mit den Bussarden ebenso, wie mit vielen anderen Vögeln, einige Exemplare sind immer raubgieriger und also schädlicher als die anderen, diese mag der Jäger ruhig abschießen, aber die Mehrzahl lasse er nur getrost auf den Feldern der Mäusejagd obliegen.

In zwei Fällen fand ich Reste von Haus- tauben in den Mägen, es stellte sich heraus, dass es Aas war, wahrscheinlich ist dies auch bei den gefundenen Haushühner- und Entenresten der Fall. Die Reste derselben werden nämlich oft auf den Düngerhaufen geworfen, wo sie von den gefräßigen Bussarden mit Vorliebe verspeist werden.

Buteo buteo (L.).

1. *Liptóújvár, 1898. Sept. 5.* *Microtus arvalis* PALL. 1, Insecta.
2. *Magyarország, 1898. Mart. 10.* *Microtus arvalis* PALL. 2.
3. *Liptóújvár, 1900. Jan. 14.* *Microtus arvalis* PALL. 2.
4. *Komárom, 1902. Mart. 6.* *Perdix perdix* (L.) 1, *Rana* sp. 1.
5. *Böös, 1902. Aug. 16.* *Sorex araneus* L. 3, *Sorex minutus* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 2, *Vesperugo* sp. 1, Insecta.
6. *Gnézda, 1903. Sept. 22.* Darázsfészek. — Wespenest.
7. *Görgényszentimre, 1904. Jan. 31.* *Talpa europaea* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 1.
8. *Óverbász, 1904. Nov. 13.* Tollfoszlányok, meghatározhatatlan. — Federneste, unbestimmbar, *Gryllus campestris* L. 1.
10. *Óverbász, 1905. Jan. 1.* *Talpa europaea* L. 1.
11. *Iharosberény, 1905. Júl. 8.* Darázsfészek. — Wespenest.
12. *Iharosberény, 1905. Júl. 22.* *Coturnix coturnix* (L.) 1.
13. *Iharosberény, 1905. Júl. 26.* Insecta.
14. *Lankóc, 1905. Sept. 6.* Sáska 1. — Heuschrecke 1.
15. *Iharosberény, 1905. Sept. 23.* *Talpa europaea* L. 1.

16. *Iharosberény, 1905. Okt. 19.* Rana sp. 1.
17. *Keszegfalu, 1905. Okt. 13.* Microtus arvalis PALL. 2, Gryllus 22.
20. *Keszegfalu, 1905. Dec. 7.* Sorex araneus L. 1.
21. *Keszegfalu, 1905. Dec. 17.* Microtus arvalis PALL. 3.
22. *Keszegfalu, 1905. Dec. 30.* Microtus arvalis PALL. 2, Gryllus 1.
23. *Felka, 1907. Jan. 19.* Egérször. — Mäusehaare.
24. *Németcsernya, 1906. Dec. 3.* Egérször. — Mäusehaare.
26. *Ujvidék, 1907. Jan.* Microtus arvalis PALL. 11, Sorex araneus L. 1.
27. *Szolnok-Doboka m. 1907. Febr. 2.* Microtus arvalis PALL. 2, Corvus 1.
28. *Keszegfalu, 1907. Febr. 6.* Microtus arvalis PALL. 2, Mus sylvaticus L. 1.
29. *Szentgotthárd, 1907. Mai. 3.* Geotrupes 1.
30. *Szentgotthárd, 1907. Mai. 3.* Rana sp. 1.
31. *Szenttamás, 1907. Aug. 12.* Rana sp. 1, Sáska 1. — Heuschrecke 1, Gryllus 1.
32. *Csála, 1907. Aug. 12.* Lacerta agilis L. 3.
33. *Békéscsaba, 1907. Aug. 22.* Talpa europaea L. 1.
34. *Felsőbátka, 1907. Febr. 20.* Egérször. — Mäusehaare.
35. *Gömörpanyik, 1907. Mart. 8.* Microtus arvalis PALL. 2.
36. *Sárospatak, 1908. Febr. 15.* Microtus arvalis PALL. 1, Vesperugo sp. 1.
37. *Alvácza, 1907. Sept. 23.* Talpa europaea L. 1.
38. *Glogovác, 1908. Jan. 25.* Corvus tollfoszlányai (Federnreste).
39. *Csála, 1908. Jan. 20.* Mus musculus L. 1.
40. *Lippa, 1908. Febr. 10.* Talpa europaea L. 1.
41. *Sofronya, 1908. Jan. 18.* Rana sp. 1, Putorius nivalis L. 1.
42. *Russ, 1907. Febr. 14.* Microtus arvalis PALL. 1, Mus sylvaticus L. 1.
43. *Lasztómér, 1908. Jan. 18.* Tyúktoll (hájától leütve). — Hühnerfeder (vom Hühnerhabicht geschlagen). Egérször. — Mäusehaare.
44. *Sárospatak, 1908. Aug. 18.* Microtus arvalis PALL. 1.
45. *Tavarna, 1908. Aug. 24.* Carabus violaceus FEBR. 1.
46. *Ujverbász, 1908. Jan. 20.* Corvus 1, Perdix perdix (L.) 1.
47. *Berzova, 1908. Jul. 29.* Dorcus parallelepipedus L. 8, Cerambyx heros L. 2, Prionus coriarius L. 1, Morimus funereus MULS. 1, Oryctes nasicornis L. 3, Carabus sp. 4 álcza (Larven), Lucanus cervus L. 1.
48. *Németlad, 1908. Nov. 18.* Microtus arvalis PALL. 2.
49. *Szepeth, 1908. Febr. 16.* Perdix perdix (L.) 1.
50. *Szigetcsép, 1908. Okt. 25.* Microtus arvalis PALL. 2.
51. *Rév, 1907. Okt. 17.* Microtus arvalis PALL. 1, Mus sylvaticus L. 1, Rana sp. 1.
52. *Rév, 1907. Okt. 16.* Gryllus 12.
53. *Jádvölgy, 1908. Mart. 3.* Növényi részek. — Pflanzenteilchen.
54. *Jádvölgy, 1908. Mart. 30.* Sorex araneus L. 1.
55. *Kisfásföldház, 1907. Dec. 30.* Microtus sp. 2.
56. *Óverbász, 1908. Dec. 15.* Rana sp. 1.
57. *Óverbász, 1908. Aug. 28.* Insecta.
58. *Kula, 1908. Nov. 5.* Microtus arvalis PALL. 1.
60. *Nagybánya, 1908. Sept. 5.* Egérször. — Mäusehaare, Gryllotalpa vulgaris L. 1.
61. *Rév, 1908. Okt. 17.* Microtus arvalis PALL. 2, Gryllus 1.
62. *Rév, 1908. Okt. 17.* Gryllus campestris L. 30, Microtus sp. 1.
64. *Nagyhalmagy, 1908. Dec. 28.* Microtus arvalis PALL. 1.
65. *Arad, 1909. Jan. 1.* Perdix perdix (L.) 1, Mus sylvaticus L. 1. Gyapjú. — Wolle.
66. *Csála, 1909. Febr. 28.* Mus sylvaticus L. 1.
67. *Alvácza, 1909. Jan. 26.* Microtus arvalis PALL. 1.
68. *Glogovác, 1909. Jan. 3.* Perdix perdix (L.) 1.
69. *Konop, 1908. Nov. 3.* Lacerta agilis L. 1.

70. *Bonyha, 1908. Dec. 14.* *Microtus arvalis* PALL. 1.
 71. *Arad, 1909. Febr. 1.* Egérször. — Mäusehaare. Növényi részek. — Pflanzenteile.
 72. *Lippa, 1908. Dec. 30.* Egérször. — Mäusehaare.
 74. *Bonyha, 1908. Dec. 14.* *Microtus arvalis* PALL. 1.
 75. *Glogovác, 1907. Dec. 8.* *Gryllus campestris* L. 60.
 76. *Temeskubin, 1909. Febr. 14.* Egérször. — Mäusehaare. Szalmaszál. — Strohalm.
 77. *Ruszkabánya, 1907. Okt. 11.* *Lacerta agilis* L. 1, *Gryllotalpa vulgaris* L. 8.
 78. *Arad, 1907. Nov. 19.* *Gryllus campestris* L. 17 drb.
 79. *Kiskupa, 1907. Okt. 24.* *Sphynx euphorbiae* L. 6 hernyó (Raupen), *Melolontha vulgaris* L. 2 lárva (Larven), *Agrotis* 1 lárva (Larve), sáska 1 — Heuschrecke, *Gryllus campestris* L. 89, *Talpa europaea* L. 1.
 80. *Lőcse, 1909. Aug. 8.* Számos sáska. — Viele Heuschrecken.
 81. *Igló, 1909. Jul. 1.* *Lacerta agilis* L. 1.
 82. *Felka, 1909. Aug. 15.* Sáska 1 — Heuschrecke, *Lacerta agilis* L. 2, *Rana* sp. 1, sok fenyőtű. — Viele Fichtennadeln.
 83. *Zalaegerszeg, 1909. Jun. 2.* Számos cserebogárrész. — Viele Maikäfertheile.
 84. *Czege, 1909. Mai. 15.* *Lacerta agilis* L. 1, *Rana* sp. 1, *Gryllotalpa vulgaris* L. 1, Coleoptera.
 85. *Csabonypuszta, 1910. Jan. 22.* *Microtus arvalis* PALL. 1.
 86. *Göd, 1910. Jan. 30.* *Corvus frugilegus* L. 1.
 87. *Dunavecse, 1909. Sept. 2.* *Sphynx euphorbiae* L. 1, 5 hernyó (Raupen), Insecta.
 88. *Kúnszentmiklós, 1910. Mart.* *Cricetus frumentarius* L. 1, *Rana* sp. 1.

Megvizsgáltam összesen 81 példányt, gyomortartalmukban a következő állatok voltak:

Es wurden zusammen 81 Exemplare untersucht, die Mägen enthielten folgende Tiere:

A faj neve Name der Art	Darab Stück	Jan.	Febr.	Mart.	Apr.	Mai.	Jún.	Júl.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
<i>Microtus arvalis</i> PALL.	47	16	6	4	—	—	—	—	3	1	6	3	8
<i>Mus sylvaticus</i> L.	5	1	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
<i>Mus musculus</i> L.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Murida</i> sp.	11	2	3	—	—	—	—	—	—	1	1	—	4
<i>Sorex araneus</i> L.	6	1	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	1
<i>Sorex minutus</i> L.	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Talpa europaea</i> L.	7	2	1	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—
<i>Vesperugo</i> sp.	2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Putorius nivalis</i> L.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Cricetus frumentarius</i> L.	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Perdix perdix</i> (L.)	5	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Coturnix coturnix</i> (L.)	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
<i>Corvus</i> sp.	4	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Gallus domesticus</i> L. 1 eset (Fall)	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lacerta agilis</i> L.	7	—	—	—	—	1	—	1	3	—	1	1	—
<i>Rana</i> sp.	10	1	—	2	—	2	—	—	2	—	2	—	1
<i>Gryllus</i>	234	—	—	—	—	—	—	—	1	—	154	18	61
<i>Gryllotalpa vulgaris</i> LATR.	10	—	—	—	—	1	—	—	—	1	8	—	—
<i>Melolontha vulgaris</i> 2 eset (Fälle)	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—
Darázfészkek. Wespennest 2 eset (Fälle)	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
Sáska. — Heuschrecken 5 " "	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—
Egyéb rovar. - Andere Ins. 10 " "	—	—	—	—	—	2	—	2	3	2	1	—	—
A megvizsgált gyomortartalmak hónapok szerint következőkép oszlanak meg: Die untersuchten Mägen verteilen sich auf die einzelnen Monate folgenderweise:	—	15	10	6	—	3	1	5	9	7	9	5	11

A táblázatból kitűnik, hogy a közönséges ölyv az őszi és téli hónapokban főleg egér-félékkel táplálkozik, e mellett azonban szorgalmasan szedi a tücsköket is. Foglyot öt, fürjet egy esetben találtam a gyomrokban. Szinte érthetetlen, hogyan került a két denevér gyomrába; a februári megmagyarázható azzal, hogy talán egy odvából túlkorán kirepült elalélt példányt lepett meg a földön.

Az egyik példány gyomrában talált házityúk nem eshetik rovására, mert héjától leütött példány volt.

A közönséges ölyvről is az mondható, mint rokonáról: helyyel-közzel, ott, hol az apróvad-állományt megdézsmálja, lelőhető, általában azonban kiméletet érdemel.

Laut Tabelle nährt sich der gemeine Bussard in den Herbst- und Wintermonaten hauptsächlich von Mäusen, dabei fängt er jedoch auch fleissig Grillen. Fünffmal fand ich Rebhühner, einmal eine Wachtel in den Mägen. Fast unerklärlich ist es, woher die beiden Fledermäuse stammen, die vom Februar dürfte ein sich viel zu früh aus ihrer Höhle hervorgewagtes Exemplar sein, das erstarrt vom Bussard am Boden überrascht wurde.

Das in einem Exemplar vorgefundene Huhn darf man ihm nicht als Schaden anrechnen, da es von einem Habicht geschlagen wurde.

Auch für den gemeinen Bussard gilt das, was wir über seinen Verwandten sagten. Stellenweise, dort, wo er die Niederjagd schädigt, mag man ihn abschiessen, im allgemeinen aber verdient er geschützt zu werden.

Asio otus L.

1. Frankó, 1897. Jan. 31. *Mus sylvaticus* L. 1.
2. Kőszeg, 1897. Mai. 27. *Microtus arvalis* PALL. 2, *Zabrus gibbus* F. 2.
3. Liptóújvár, 1899. Jan. 21. *Microtus arvalis* PALL. 1.
4. Ószőny, 1901. Apr. 10. *Microtus arvalis* PALL. 3, *Mus sylvaticus* L. 1, *Alauda* 1.
5. Guta, 1901. Nov. 28. *Microtus arvalis* PALL. 1.
6. Kivályerdő (Pozsony m.), 1901. Dec. 8. *Microtus ratticeps* KEYS. & BLAS. 1.
7. Komárom, 1902. Jan. 5. Egérször. — Mäusehaare.
8. 8 drb. (St.) Magyarország, 1902. Febr. 28. *Microtus arvalis* PALL. 4, *Microtus ratticeps* KEYS. & BLAS. 2, *Mus sylvaticus* L. 2, *Passer* 1.
10. Komárom, 1902. Apr. 18. *Sylvia* sp. 1, *Microtus arvalis* PALL. 1.
11. Komárom, 1902. Mai. 3. *Mus sylvaticus* L. 5, *Mus musculus* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 2, *Sorex araneus* L. 1, *Passer* 3, *Sylvia* sp. 2.
12. Komárom, 1902. Mai. 6. *Murida* 2.
13. Komárom, 1902. Mai. 16. *Mus sylvaticus* L. 1, *Microtus arvalis* PALL. 1, *Geotrupes* 5.
14. Vecsés, 1903. Nov. 7. *Microtus arvalis* PALL. 4, *Mus sylvaticus* L. 1.
15. Görgényszentimre, 1903. Dec. 18. *Microtus arvalis* PALL. 4.
16. Óverbász, 1904. Dez. 16. *Passer* 2.
17. Óverbász, 1904. Dec. 17. *Passer* 1, *Geotrupes* 1, *Coleoptera*.
18. 8 drb. (St.) Szigetcsép, 1904. Mai. 7. *Microtus arvalis* PALL. 12, *Mus sylvaticus* L. 4.
21. Óverbász, 1905. Febr. 14. *Pica pica* 1.
22. Keszegfalu, 1905. Apr. 2. *Microtus arvalis* PALL. 2, *Mus sylvaticus* L. 1.
24. Keszegfalu, 1905. Apr. 6. *Microtus arvalis* PALL. 2.
25. Szigetcsép, 1905. Apr. 20. *Mus musculus* L. 2, *Mus agrarius* PALL. 1.
26. Szigetcsép, 1905. Apr. 25. *Hirundo* 1.
27. Keszegfalu, 1905. Apr. 28. *Microtus arvalis* PALL. 1, *Hirundo rustica* L. 1, *Melolontha* 2, *Aphodius* 1.
28. Keszegfalu, 1905. Mai. 8. *Microtus arvalis* PALL. 1, *Mus sylvaticus* L. 1, *Sorex araneus* L. 1, *Melolontha* 1.
29. Keszegfalu, 1905. Sept. 29. *Microtus arvalis* PALL. 2.
30. Keszegfalu, 1905. Nov. 17. *Microtus arvalis* PALL. 1.

31. *Keszegfalu, 1905. Dec. 1. Microtus arvalis PALL. 3.*
32. *Keszegfalu, 1906. Jan. 17. Microtus arvalis PALL. 2.*
33. *Keszegfalu, 1906. Jan. 17. Microtus arvalis PALL. 3, Mus sylvaticus L. 1.*
34. *Keszegfalu, 1906. Jan. 21. Microtus arvalis PALL. 1.*
35. *Keszegfalu, 1906. Apr. 1. Microtus arvalis PALL. 4.*
36. *Nógrádkövesd, 1906. Mart. 10. Microtus arvalis PALL. 2.*
37. *Keszegfalu, 1906. Mart. 23. Microtus arvalis PALL. 2.*
38. *Hont-Teszér, 1906. Dec. 13. Microtus arvalis PALL. 2.*
39. *Ráczkeve, 1907. Jan. 2. Microtus arvalis PALL. 1, Cannabina 1.*
40. *Kesztolcz, 1907. Jan. 18. Microtus arvalis PALL. 2, Mus sylvaticus L. 2.*
41. *Keszegfalu, 1907. Jan. 21. Microtus arvalis PALL. 1.*
42. *Keszegfalu, 1907. Jan. 21. Egérször. — Mäusehaare.*
43. *Keszegfalu, 1907. Jan. 21. Emberiza citrinella L. 1.*
44. *Muraszerdahely, 1907. Apr. 1. Microtus arvalis PALL. 1.*
45. *Keszegfalu, 1907. Mai. 12. Microtus arvalis PALL. 2.*
46. *Keszegfalu, 1907. Mai. 12. Microtus arvalis PALL. 4.*
47. *Elek, 1907. Jul. 17. Microtus arvalis PALL. 1, Mus musculus L. 2.*
48. *Törökbecse 1908. Jan. 25. Passer 1.*
49. *Maluzsina, 1907. Mai. 21. Sylvia 1, Muscardinus avellanarius L. 1.*
50. *Kúnhegyes, 1907. Nov. 12. Egérször. — Mäusehaare.*
51. *Megyercs, 1908. Jan. 26. Microtus arvalis PALL. 2.*
52. *Megyercs, 1907. Dec. 22. Microtus arvalis PALL. 2.*
53. *Sárosptak, 1908. Jan. 27. Microtus arvalis PALL. 1.*
54. *Megyercs, 1908. Jan. 21. Microtus arvalis PALL. 2, Mus sylvaticus L. 2.*
55. *Megyercs, 1907. Dec. 22. Passer 2. Egérször. — Mäusehaare.*
56. *Megyercs, 1908. Febr. 14. Microtus arvalis PALL. 3.*
57. *Törökbecse, 1908. Febr. 20. Mus sylvaticus L. 1.*
58. *Törökbecse, 1908. Febr. 27. Mus sylvaticus L. 2.*
59. *Törökbecse, 1908. Febr. 20. Fringilla coelebs L. 1.*
60. *Törökbecse, 1908. Febr. 20. Mus agrarius PALL. 2.*
61. *Megyercs, 1907. Dec. 22. Mus sylvaticus L. 4.*
62. *Megyercs, 1908. Jan. 21. Microtus arvalis PALL. 6, Mus sylvaticus L. 2.*
63. *Sárosptak, 1908. Jan. 20. Microtus arvalis PALL. 5.*
64. *Tátraháza, 1907. Aug. 4. Egérször. — Mäusehaare.*
65. *Bécs, 1908. Mai. 30. Microtus amphibius L. 1, Microtus arvalis PALL. 1, Melolontha 1.*
66. *Arad, 1908. Jul. 9. Passer 2, Parus 1.*
67. *Szepetk, 1908. Jan. 15. Microtus arvalis PALL. 1.*
68. *Szigetcsép, 1908. Apr. 2. Mus sylvaticus L. 2.*
70. *Ötvenes, 1909. Febr. 26. Microtus arvalis PALL. 1.*
71. *Arad, 1909. Jan. 10. Passer 1.*
72. *Ötvenes, 1909. Febr. 26. Mus sylvaticus L. 4.*
73. *Csepelsziget, 1908. Dec. 23. Mus sylvaticus L. 1, Microtus arvalis PALL. 1.*
74. *Leányfalu, 1908. Dec. 21. Mus sylvaticus L. 5.*

A megvizsgált gyomortartalmak és köpetek száma 87, melyekben a következő állatokat találtam :

Es wurden insgesamt 87 St. Mägen und Gewölle untersucht, welche folgende Tiere enthielten :

A faj neve Name der Art	Darab Stück	Jan.	Febr.	Mart.	Apr.	Mai.	Jun.	Jul.	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
<i>Microtus arvalis</i> PALL.	100	28	8	4	14	25	—	1	—	2	—	6	12
<i>Microtus ratticeps</i> KEYS. & BLAS.	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Microtus amphibius</i> L.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Mus sylvaticus</i> L.	43	8	9	—	4	11	—	—	—	—	—	1	10
<i>Mus agrarius</i> PALL.	3	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Mus musculus</i> L.	5	—	—	—	2	1	—	2	—	—	—	—	—
<i>Murida</i> sp.	7	2	—	—	—	2	—	—	1	—	—	1	1
<i>Muscardinus avellanarius</i> L.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Sorex araneus</i> L.	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>Pica pica</i> (L.)	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Alauda</i>	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Hirundo</i>	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Sylvia</i>	4	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—
<i>Parus</i>	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
<i>Emberiza citrinella</i> L.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Fringilla coelebs</i> L.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Cannabina</i>	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Passer</i>	13	2	1	—	—	3	—	2	—	—	—	—	5
<i>Zabrus gibbus</i> F.	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>Melolontha</i>	4	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>Geotrupes</i>	6	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	1
<i>Aphodius</i>	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Más rovar. — Andere Ins. 1 eset (Fall)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
A megvizsgált gyomortartalmak és köpetek hónapok szerint következőképpen oszlanak meg:	—	19	16	2	10	21	—	2	1	1	—	4	11
Die untersuchten Mägen und Gewölle verteilen sich auf die einzelnen Monate folgenderweise:	—	19	16	2	10	21	—	2	1	1	—	4	11

A fenti anyagon kívül alkalmam volt FERNBACH KÁROLYNÉ ömeltósága által Bácsér-Babapuzstán gyűjtött összesen 170 drb köpetet megvizsgálnom. A köpetek ömeltósága 10 holdas parkjából valók, hol az erdei fülesbaglyok aránylag nagy számmal tartózkodnak, évenként kétszer is költenek¹ s így a hálótanyák és fészkek alatt rendszeresen gyűjtött köpetek kitűnő anyagot szolgáltatnak ama kérdés tanulmányozására, vajjon az erdei fülesbagoly kisebb területen, magányosan álló parkban nem tizedeli-e meg az apró madarakat.

Ausser obigem Materiale konnte ich noch die von Ihrer Hochgeboren Frau KARL VON FERNBACH in Bácsér Babapuzsta gesammelten 170 St. Gewölle untersuchen. Die Gewölle stammen aus dem 5 Hektar umfassenden Parke Ihrer Hochgeboren, den die Waldohreulen in verhältnismässig grosser Anzahl bewohnen, auch zweimal jährlich brüten¹ und so die systematisch unter den Schlarbäumen und Nestern gesammelten Gewölle zum Studium derjenigen Frage, ob die Waldohreule, auf kleinem Gebiete, im alleinstehenden Parke den Kleinvogelbestand nicht gefährdet, ein ausgezeichnetes Material liefern.

¹ V. ö. CSÖRGEY T. „Gyakorlati madárvédelmünk 1908—1909-ben.“ Aquila 1909. p. 215—216.

¹ Vgl. T. CSÖRGEY. „Der praktische Vogelschutz in Ungarn in den Jahren 1908—1909.“ Aquila 1909. p. 215—216.

- 75—78. 28 drb. (St.) 1909. Apr. *Microtus arvalis* PALL. 5, *Mus sylvaticus* L. 24, *Mus agrarius* PALL. 1, *Mus musculus* L. 7.
 79. 4 drb. (St.) 1909. Mai. *Mus sylvaticus* L. 7, *Mus musculus* L. 4.
 80. 18 drb. (St.) 1909. Jun. *Microtus arvalis* PALL. 1, *Mus sylvaticus* L. 2, *Mus musculus* L. 3, *Lepus europaeus* L. juv. 1.
 81. 120 drb. (St.) 1909. Nov.—Dec. *Microtus arvalis* PALL. 111, *Mus sylvaticus* L. 86, *Mus musculus* L. 17, *Passer* 3.

Az erdei fülesbagoly az év minden szakában az egérféléket pusztítja, s így egyike leghasznosabb baglyainknak. Feltűnő, hogy egyetlen esetben sem találtam vakondot a gyomrokban. Néha elfog egy-egy apró hasznos madarat is, gyakrabban vöreg. Hogy az apró madárságot csak szükségből szedi fel, fényesen mutatja a bácsér-babapusztai anyag, hol a fülesbaglyok a köpetek tanúsága szerint egyetlen esetben sem fogtak el hasznos madarat, pedig a madárvédelmi állomássá berendezett parkban a közvetlen közelükben sűrűn fészkelő madárseregéből ugyancsak akadt volna válogatni való. Faunisztikailag érdekes, hogy az erdei fülesbagoly gyomrában két esetben találtam meg a patkányfejű poczkot (*Microtus ratticeps* KEYS. & BLAS.), melyet MÉHELY LAJOS még csak újabban mutatott ki a magyar faunában.¹ Az egyik példány a pozsonymegyei Királyerdőből került bagoly gyomrában volt, míg a másik kettőnek lelőhelye nem volt közelebbről megállapítható.

¹ V. ö. DR. MÉHELY L. „Két új poczokfaj a magyar faunában.“ *Állattani Közlemények* 1908.

Während des ganzen Jahres vertilgt die Waldohreule die verschiedenen Mäusearten und ist darum eine unserer nützlichsten Eulenarten. Auffallenderweise fand ich kein einziges Mal Maulwürfe in den Mägen. Manchmal fängt sie auch einen nützlichen Kleinvogel, häufiger Sperlinge. Dass sie die Kleinvogelwelt nur aus Not angreift, zeigt am eklatantesten das Bácsér-Babapusztaer Material, wo den Gewöllen nach, die Waldohreulen kein einzigesmal nützliche Vögel angriffen, obzwar sich ihnen hiezu in dem als Vogelschutzstation eingerichteten Parke, in ihrer nächsten Nähe häufig brütenden Vogelschar mehr als einmal Gelegenheit geboten hätte. Faunistisch ist es interessant, dass ich in den Mägen der Waldohreule in zwei Fällen die nordische Wühlratte (*Microtus ratticeps* KEYS. & BLAS.) fand, welche erst neuerer Zeit durch L. v. MÉHELY für die ungarische Fauna festgestellt wurde.¹ Das eine Exemplar stammt aus dem Magen einer bei Királyerdő (Kom. Pozsony) erlegten Eule, während der Fundort der beiden anderen Exemplare nicht näher zu ermitteln war.

¹ Vgl. DR. MÉHELY L. „Két új poczokfaj a magyar faunában.“ *Állattani Közlemények* 1908.